Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאַן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראַציאָנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עמפֿאַנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פעסט
רעטטיגנאַססע נ׳ 7.
וואהין מאַן אויך דיא פרענומעראַ-
ציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.
פרענומעראנטענזאממלער
ערהאלטען 10% ראבאטט.

ייִדישע
פעסטער צייטונג
(דאָננערסטאַג-אויסגאַבע)

דיעזעס בלאטט ערשיינט
צווייםאל וועכענטליך
אונד קאסטעט פֿיר
עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 " "
פֿיערטעל-" 2 " "

פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 „ 50 קרייצער
פֿיערטעל- „ 2 „ 25 „

אננאָנצען
אונד יאנסעראַטע פריוואט-אנצייגען
ווערדען מיט 10 קר. פער 6 שפאל-
טיגע פעטיט-צײלע בערעכנעט.

Nr. 91. זעכסטער יאהרגאנג | פעסט, כד כסליו ה׳ת׳ר׳ל׳ה׳. | Pest, den 3. Dezember 1874.

אויס דעם אונגארישען רייכסטאגע.

איין שאָנעס פֿאָליטישעס קינדער-שפיעל האטטען וויר אין דיעזען טאגען געהאבט, אונד דיא בעפֿאָלקערונג ווירדע זיך אויך דאראן ערגאָטצען, וועננ עס נור ניכט איהרע טאשען אין אנשפרוך נעהמען ווירדע. איין יעדער קאנן היער זאגען: „איך ווירדע אויך מיטלאכען, וועננ נור דער נארר ניכט מיין ווערע!"

אין דער פֿאָרלעצטען וואָכע וואורדע איין גראָסעס געוויטטער מיט שטורם דאָננער אונד בליטץ וועגען דער נייען שטייער-געזעטצע הערויפֿבעשוואָרען. דיא גאנצע בעפֿאָלקערונג וואורדע אין אויפֿרעגונג פֿערזעטצט אונד אללעס וויטהעטע געגען דען פֿינאנץ-מיניסטער.

אין דער פֿאָריגען וואָכע וואורדען דיעזע שווארצען שטייער-וואָלקען דורך איינען נייען קריזיס-שטורם הינוועג געבלאזען. מאן וויטהעטע ניכט מעהר געגען דיא שטרענגען געזעטצע, זאָנדערן געגען דיא געזעטצ-געבער זעלבסט. מאן וואָללטע ניכט נור דיא שווערע שטייער-לאסט, זאָנדערן דיא מיניסטער אבווערפֿען.

אין דיעזער וואָכע איזט נון דער צווייטע שטורם געוויכען אונד דאס ערסטע שטייער-געוויטטער איזט ווידער צוריקגעקאָממען. וויר זאגטען עס יא גלייך, דאס דיא געשיכטע מיט דעם מיניסטער-וועכסעל נור איין צווישענ-שפיעל וואר, אום דיא אויפֿמערקזאמקייט דער בעפֿאָלקערונג שאָן אויף עטוואס נייעס צו לענקען; נון איזט דיא נייע געשיכטע פֿאָריבער, אבער דיא אלטע געשיכטע מיט דעם פֿיעלען שטייער-צאהלען איזט געבליעבען!

מאן מיינטע שאָן, דאס פֿאָר דעם יאהרע 1875 קיינע אָפֿפֿענטליכע רייכסטאגס-זיטצונג שטאטטפֿינדען קאָננע; מאן גלויבטע, דאס זאָבאלד דיא מיניסטער דיא ערלויבניס פֿערלאנגען ווערדען, דיא 1875-ער אויסגאבען אונד איינגאהמען אויף אייגענע פֿעראנטוואָרטליכקייט מאכען צו דירפֿען, זאָ ווירדע איינע מיניסטער-קריזיס ענטשטעהען, דא מאן עס איהנען ניכט ערלויבען ווירד: מאן האָפֿפֿטע, דאס מאן דיא שווערע דער נייען שטייער-לאסטען איין וועניג פֿעררינגערן ווירד, אונד זיעהע! אויף איינמאל איזט פֿאָן דיעזעם מיינען גלויבען אונד האָפֿפֿען ניכטס געוואָרדען!

געגען אללע ערוואַרטונג וואורדע איינע זיטצונג דעם אונגארישען רייכסטאגעס אויף מאָנטאג 10 אוהר פֿאָרמיטטאגס אנגעקינדיגט; דיא דעפּוטירטען זעלבסט וואַרען וועגען דיעזער פּלאָטצליכען איינבערופֿונג דער זיטצונג איבערראשט, מאן וואר אויף איינען וויכטיגען פֿאָרפֿאלל געשפאננט — אונד אם ענדע איזט הערר גיצי ווידער מיט איינעם גאנצען נייען שטייער-געזעטצע אויפֿגעטרעטען. וויר האטטען ביז יעטצט 11 נייע שטייער-געזעטצע אונד נון בראכטע אונס הערר גיצי נאָך איין צוואָלפֿטעס, דאמיט וויר וועניגסטענס איין פֿאָללעס דוטצענד האבען זאָללען! —

גלייך צו בעגינן דער זיטצונג ערהאָב זיך פֿינאנצמיניסטער גיצי אונד היעלט פֿאָלגענדע רעדע: „געעהרטעס הויז! דא עס ניכט צו האָפֿפֿען איזט, דאס דיא 1875-ער איינגאהמען אונד אויסגאבען נאָך פֿאָר אבלויף דיעזעס יאהרעס אים רייכסטאגע דורכבעראטהען אונד בעוויללינט ווערדען קאָננען, בין איך זאָ פֿרייא, דאס געעהרטע הויז צו ערזוכען, אונס דיא ערלויבניס צו ערטהיילען, אויך פֿאָם יאהרע 1875 אנגעפֿאנגען נאָך ביזהעריגער וויזע דיא שטייערן איינצוטרייבען אונד דיא נאָטהיגען אויסגאבען מאכען צו דירפֿען; צוגלייך לעגע איך אויף דען טיש דעם הויזעס איין נייעס געזעטץ איבער דיא „לוקסוס-שטייער."

מאן האטטע וואָהל איבער דאס פֿערלאנגען דעם הערר׳ן גיצי נאָך קיינע פֿאָרמליכע אבשטיממונג פֿאָרגענאָממען, אבער דיא מעהרהייט דער דעפּוטירטען האבען דורך וואָרטע איהרע צושטיממונג געגעבען אונד זאָמיט בלייבען אונזערע מיניסטער אונד ווערדען דיא איינגאהמען אונד אויסגאבען צו אנפֿאנגע דעם יאהרעס 1875 אויף אייגענע פֿעראנטוואָרטונג מאכען אונד וויר האבען איין נייעס לוקסוס-שטייער-געזעטץ נאָך צובעקאָממען!

גיצי ווילל נעמליך אויך אללע איבערפֿליססיגען אויסגאבען, וועלכע מאן אלס פֿלייזען אָדער אלס פוטצ-מאכערייא אונד גראָס-טהועריייא אויסגיבט, בעשטייערן. פֿיר אללע איבערפֿליססיגען דיענער וואגען אונד פֿפֿערדע, וויא אויך פֿיר בילארד- שאך- אונד קארטענ-שפיעל ווירד איינע שטייער געצאהלט ווערדען מיססען.

פֿיר וויבליכע דיענסט-באָטען ווירד קיינע שטייער געצאהלט, זאָנדערן נור פֿיר מעננליכע דיענער; דיעזע שטייער צאהלט ניכט דער דיענער, זאָנדערן דער הערר. דער הערר צאהלט איינע יעהרליכע שטייער פֿיר 1 מעננליכען דיענער 8 גולדען, בייא 2 מעננליכען דיענערן צאהלט ער שאָן פֿיר יעדען 10 גולדען, בייא 3 מעננליכען דיענערן צאהלט ער שאָן פֿיר יעדען 12 גולדען, בייא 4 פֿיר יעדען 15 גולדען, בייא 5 פֿיר יעדען 18 גולדען, בייא 6 פֿיר יעדען 20 גולדען. איינע הערשאַפֿט, וועלכע אלזאָ 6 מעננליכע דיענער צו איהרעם פֿערגניגען האָלט, מוס פֿיר זיא 120 גולדען יעהרליכע שטייער צאהלען. נור פֿיר געשעפֿטס-דיענער אָדער פֿיר קנעכטע, וועלכע מאן ניכט אלס פֿלייזען זאָנדערן צור ווירטהשאַפֿט בענאָטהיגט, ברויכט מאן קיינע שטייער צו צאהלען.

פֿיר וואגען אונד פֿפֿערדע, וועלכע מאן ניכט פֿיר דיא לאנדווירטהשאַפֿט אונד ניכט צום געשעפֿטע, זאָנדערן בלאָס צום פֿערגניגען האָלט, צום שפאציערענ-פֿאהרען אָדער צום רייטען, מוס מאן אין פעסט פֿיר יעדען 2 שפענניגען וואגען איינע יעהרליכע שטייער פֿאָן 30 גולדען צאהלען, אין קליינערן אָרטשאַפֿטען פֿאָן 10 ביז 25 גולדען. פֿיר יעדעס רייט-פֿפֿערד אין פעסט 10 גולדען, אין קליינערן אָרטשאַפֿטען פֿאָן 2 ביז 8 גולדען.

פֿיר בילארד-טישע אין פריוואט-וואָהנונגען צאהלט מאן פֿיר יעדען טיש 20 גולדען יעהרליכע שטייער. פֿיר בילארד-טישע אין קאפֿפֿע-הייזערן צאהלט מאן אין פעסט פֿיר יעדען טיש 25 גולדען, אין קליינערן אָרטשאַפֿטען צאהלט מאן פֿיר יעדען בילארד-טיש פֿאָן 5 ביז 20 פֿל׳ יעהרליכע שטייער. דיעזע שטייערן מוס נעמליך דער קאפֿפֿע-הויז-בעזיטצער צאהלען אונד ער קאנן דאנן נאטירליך זיינען גאָסטען דיא שפיעל-פרייזע אין דיעזעם פֿערהעלטניססע פֿערטהייערן.

פֿיר שפיעל-צימער. אין וועלכעם לייטע צוזאממענקאָממען אונד אין שאך אָדער אין דאָמינאָ אָדער אין קארטען שפיעלען, צאהלט מאן אין דער הויפּטשטאדט פֿיר יעדעס שפיעל-צימער 30 גולדען יעהרליכע שטייער, אין קליינערן אָרטען צאהלט מאן פֿיר יעדעס שפיעל-צימער פֿאָן 10 ביז 25 גולדען. אללעס יע נאָך דער גראָסע דעם אָרטעס; יע קליינער דער אָרט, דעסטאָ קליינער דיא שטייער.

אויסערדעם ווילל נאָך הערר גיצי אויך דיא קלאווירע, פֿאָטאָגראַפֿיען אונד דיא טהעאטער-קארטען מיט איינער געוויססען שטייער בעלעגען; קורץ: אללע לוקסוס-זאכען מיססען בעשטייערט ווערדען!

פֿאָן דיעזען לוקסוס-שטייערן פֿערשפריכט זיך הערר גיצי איינע יעהרליכע איינגאהמע פֿאָן איינער האלבען מיליאָן גולדען. מאן גלויבט אבער, דאס זיא נאָך בעדייטענד האָהער זיין ווירד.

יעדענפֿאללס איזט דיעזע לוקסוסשטייער דיא גערעכטעסטע פֿאָן אללען איבריגען שטייערן: דענן דיעיעניגע, וועלכער פֿיר איבערפֿליססיגע זאכען געלד האט, זאָלל אויך דאפֿיר שטייער צאהלען; נור ווינשען איניגע דעפּוטירטע, דאס מאן פֿיר איבערפֿליססיגע וויבליכע דיענסט-באָטען עבענזאָגוט לוקסוס-שטייער צאהלען זאָלל וויא פֿיר איבערפֿליססיגע מעננליכע דיענער. צו פֿיעל שטובענ-מעדכען איזט עבענפֿאללס איינע איבערפֿליססיגע פֿלייזענ-מאכערייא.

ווער אין אונגארן דאס טרייבען דער הערר-שאַפֿטען קעננט, וויס, דאס יעדע מינדעסטע הערר-שאַפֿט צו פֿיעלע מעננליכע דיענער האָלט אונד זיא שאָן קליידעט, אום מיט איהנען פאראדע צו מאכען. עס גיבט בייא אונס גרונד-בעזיטצער, וועלכע איינע גאנצע ארמעע פֿאָן דיענערן האלטען, איינען קאָך, איינען קאממער-דיענער, איינען הוסאר אונד נאָך מעהרערע רייט-קנעכטע. דיעזע פֿוילענצען דען גאנצען טאג אונד קאָננטען בייא אנדערען צו ניטצליכערן ארבייטען פֿערווענדעט ווערדען. וועננ עס צום שניטט קאָממט, דא קלאָגען דיא הערשאַפֿטען, דאס זיא צו וועניג ארבייטער האבען אונד פֿערלאנגען סאָלדאטען אלס שניטטער, וועהרענד אבער דיא פֿיעלען דיענער אין דען טהייערן פֿערשניטטען ראָקען אונד שטיעפֿלען מיט שפאָרן, אין דען קעללערן אונד שפייזע-זאאלען אויפֿוואַרטען. וויא אָפֿט בענײדעט זעלבסט איין שלאָסער-מייסטער איינען זאָלכען דיענער. יענער מוס פֿאָן מאָרגען פֿריה ביז אבענד אים שווייסע זיינעס אנגעזיכטעס ארבייטען, אום זיין בראָד צו פֿערדיענען, וועהרענד דיעזער דורך זיין פֿוילענצען רייכליך לעבט. דאדורך פֿערדירבט מאן דאס פֿאָלק, וועננ עס זיעהט, דאס מאן אויך אָהנע ארבייט גוט לעבען קאָנן.

דער דעפּוטירטע טשערנאטאָני מאכט דען פֿאָרשלאג, דאס מאן זאָגאר דיא פֿיעלען קינדערס-פֿרויען בעשטייערן זאָלל, יעדע געזונדע מוטטער זאָלל זיך אללײן מיט איהרעם קינדע אבגעבען אונד עס ניכט אנדערען פֿרעמדען מעדכען אָדער ווייבערן צור ערציעהונג איבערגעבען.

אין פֿראנקרייך איזט דיעזע לוקסוס-שטייער גלייך נאָך דעם דייטש-פֿראנצאָזישען קריעגע בעדייטענד שטרענגער איינגעפֿיהרט וואָרדען, דאָרט גיבט עס קיין לוקסוס-ארטיקעל, וועלכער ניכט מיט דער שווערסטען שטייער בעלאסטעט איזט, אונד דיעזע פֿיעלען לוקסוס-שטייער האבען דער פֿראנצאָזישען רעפּובליק איין יעהרליכעס איינקאָממען פֿאָן 20 מיליאָנען פֿראנקס איינגעבראכט. אויך אין איטאליען איזט יעטצט דיעזע לוקסוס-שטייער איינגעפֿיהרט וואָרדען.

שטונדע האַרטע מאן אין דיעזעם ציממער איינען שוס, וואָרויף דיא לייטע הינייג-איילטען. דאס מעדכען האטטע זיך איינע קוגעל דורך דען קאָפּף געשאָססען אונד אלס מאן צור זעלבען קאם, קאָננטע זיא מיהר קיין לעבענס-צייכען פאָן זיך געבען; אין איהרער האנד היעלט זיא איין יידישעס געבעטבוך. זאָנסט פאנד מאן גאר קיין שריפטליכעס פאר אונד מאן וואוסטע לאנגע ניכט, ווער דיעזעס מעדכען וואר. ערסט געגען אבענד קאם דער יידישע קויפמאנן העכט אויף דיא פאָליציייא אונד מאכטע דיא אנצייגע, דאס איהם זיינע טאָכטער איים דעם הויזע פערשוואונדען זייא אונד נון שטעללטע עס זיך ערסט הערויס, דאס דיעזעס ערשאָססענע מעדכען זיינע טאָכטער איזט. דיא אורזאכע דיעזעס זעלבסטמאָרדעס איזט נאָך אונבעקאננט.

* (פאָן איינעם שרעקליכען אונגליקע) ווירד דעם „פעסטער שורנאל" געשריעבען : דער גייסטליכע פאָן קאפאלנא (העוועשער קאָמיטאט) ליעס פאָריגע וואכע איין שוויין שטעכען אונד האטטע צום נאכטמאהלע דיא בעאמטען פאָם קאָאלער באהנהאָפע געלאדען. דיא לייטע פאָלגטען אויך דער איינלאדונג, אונד דיא שטאציאָן בליעב גאנץ לעער. זיא דאכטען וואהל, נאָך רעכטצייטיג צוריקקאָממען צו קאָננען, אונד אונטערהיעלטען זיך פרעכטיג בייא דעם גייסטליכען ביז עס דעם שטאציאָנס-שעף איינפיעל, דאס דער צוג באלד אנקאָממען מיססע אונד ער אום דאס פערזאָנאל שיקטע. דיא לייטע זעטצטען זיך זאָפאָרט צו וואגען, אום נאָך הויזע צו פאָהרען. דיא שטאציאָן וואר איינע גוטע שטונדע פאָן דער וואָהנונג דעם גייסטליכען ענטפערנט. דער קוטשער אבער וואר בעטרונקען; ער היעב אויף דיא פפערדע איין, דאס זיא וויא דער שטורמווינד דאהינבראוזטען. אויף איינער אים בויא בעגריפפענען בריקע טראט נון דאס אונגליק איין. דער וואגען שטירצטע מיט אללען פערזאָנען, דיא אין דעמזעלבען זאסען, אין דיא טיעפע. דער קליינע זאָהן דעם שטאציאָנס-שעפס בליעב טאָדט אויף דעם פלאטצע, דעם קאססיער גינג דיא דייכסעל אונטערהאלב דעם קיננס אין דען קאָפּף אונד קאם אבערהאלב דער שטירנע הערויס, איין טעלעגראפען-בעאמטער בראך זיך דען ארם אונד איינינע ריפּפען. אינדעססען קאם דער צוג אין דער שטאציאָן אן : דא יעדאָך ניעמאנד פאָם פערזאָנאל דאָרט וואר, קאָננטע ער ניכט וויטער פאָהרען אונד מוססטע דרייא שטונדען וואָרטען. נאָך אבלויף דיעזער צייט קאם דער טעלעגראפען-בעאמטע אויף דעם בויך קריעכענד אין דער שטאציאָן אן אונד בעריכטעטע פאָן דעם שרעקליכען אונגליקע.

* (איבער דיא נייען גערוויכטע אונד מאאסע) וועלכע ערסט אם 1-טען יענער 1876 איינגעפיהרט ווערדען, ווערדען וויר אים לויפע דיעזעס ווינטערס איין ביכליין מיט אויספיהרליכען בעשרייבונגען אונד ערקלערונגען הערויסגעבען אונד עס אונזערען פרענומעראנטען אומזאָנסט צושיקען, וואס וויר בערייטס אין נר' 67 פערשפראָכען האבען.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

קוקורוץ נייער 2.85—3.15 גול. פער צאָלל-צענטנער אונד פער קאססא.

האפער 2.16—2.18 גולדען פער 50 פפד.

גערסטע 2.70, מאלץ-וואארע 2.90—3 גולד' פער 72 פפד.

קארן 80-פפד. 3.70—3.75 גול.

ווייצען גענען דיא פאָריגע פרייז-נאָטירונג זינד דיא היעזיגען פרייזע אום 10 קר. געשטיעגען. — פער פריה-יאהר 4.90—4.91 גולדען.

האפער פער פריה-יאהר 2.32½—2.33½ גול.

קוקורוץ פער מאיי-יוני 3.60 — 3.62½ גולד.

מעהל-פרייזע (פער וויענער צענטנער זאמט זאק. פּייא אב פעסט) : נומ' 0 : 13 גולד. 60 קר., נר' 1 : 13 גולד. 10 קר., נר' 2 : 12 גולד. 60 קר., נר' 3 : 11 גול. 70 קר. נר' 4 : 10 גולד. 70 קר., נר' 5 : 9 גולד. 80 קר., נר' 6 : 8 גולד. 20 קר., נר' 7 : 7 גול. — קר., נר' 8 : 6 גולד. — קר., נר' 8½ : 4 גולד. 80 קר., פּיינע קלייע 2 גולד. 65 קר., גראָבע קלייע 2 גולד. 50 קר.

שפיריטוס נייע מעטהאָדע 46 — 47 קר. פרעסהעפע-וואארע 48—48½ קר.

ריבאל ראָהעס 17 גולד., ראָפפער-ראפפינירטעס 20 גולדען. —

אונשליטט (חלב). קערן-אונשליטט 28 גול.

הילזענפריכטע : גראָסע וויסע באָהנען 5½—6, צווערגעל 6½, לינזען 5½—7 גול. פער צטר. גרויער מאָהן 11½ גול., בלויער 13 גול' פער מעטצען. — הירזע-ברין 5¾ גולד' פער צאָלל-צענטנער. הירזע (קאָלעש) 3 — 3.10 גולד. פער 82 פפד. לייןזאמען 11 — 11¼ גול. פער 150 פפד. — האנפזאמען 2.60—2.75 גולדען פער 60 וויענער פפונד.

ערדעפפעל : מיטטלערע 1.20 — 1.60 גול. פרימא 1.80—2.20 גול' פער וויענער צטר.

צוועטשקען. באָסנישע פאס-וואארע 20½—21½ סערבישע 17 גול. זאק-וואארע 16¼ גולד.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 12½—14 גולד.

האָניג : געלבער געלייטערטער 23½—24, וויסער 25, ראָהער 22½—23 גולדען.

וואכס ראָהער 86, בעססערער 93 גול.

ווייגשטיין האָכראָטהער 34 גולד. — גערינגער 29—31 גולדען.

קנאָפּפּערן : אונגארישע פרימא 21½—22, וואלאָכעא 15—18.50 גולד' פער קיבעל.

גיפסע 11.50—12 גולד.

קלעזאמען : אונגארישע לוצערנע 24—25 גול. ראָטה-קלעע 27—28 גול.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דעם אם 26-טען ד. מ. היער אבגעהאלטענען וואָכען-מארקטע ווארדען פערקויפט 1005 אָכסען דאס פאאר פאָן 125 ביז 285 גולד' 461 קיהע דאס פאאר פאָן 115—255 גולדען, 116 מעלק-קיהע דאס פאאר פאָן 95—180 גולד., 750 שטיק שאפע דאס פאאר צו 7 — 13½ גולד. — רינדפלייש פער צענטנער 25 גולד. 50 קר. ביז 27 גולד. 50 קר.

שאפפעללע : דייטשוואללינע 3.20—3.80 גולדען פער פאאר. סערבישע הייריגע 135—145 גולדען, זיעבענבירגער 136—140 גולד. פער 102 שטיק. באטשער אונד באנאטער 140 150 גולד.

לאממפעללע : באנאטער פיר קירשנער 95 גולדען פער 102 שטיק.—

לעדער. פפונדהייטע ביז 35-45 פפד. 103—105 .fl איינמאל פערזעטצטע טערצען פאָן 18—22-פפד. 105 —106 גולד., צווימאל פערזעטצטע טערצען 25—35-פפד. 103—104 גול. דריימאל פערזעטצטע טערצען פאָן 45-פפד. 105 — 109 גול., כוההייטע פּיינע געצאָגענע 11—12 פפד. 130 — 145 גולד. גענאַרבטע 12—13-פפד. 140—150 גולד. ברוינע כוההייטע 12—14 פפד. 140—150 גולד.

שאפוואללע. וויר האטטען אויך אין פאָריגער וואכע איינען אומזאטץ פאָן 1300 צענטנערן אונד צוואר 250 צטר. געבירגס איינשורין אונד צווישורען צו 106—107 גולד., 150 צטר. מיטטלערע קאממוואללע צו 95 — 96 גולד., 100 צטר. גערינגע איינשור צו 90 גול., 400 צטר. צאקל 37—54 גולד. 100 צטר. זיעבענבירגער ציגאיא צו 108 גולדען; 60 צטר. טשוואללע צו 128 גולד. אונד 150 צטר. גערינגע איינשור צו 90 גולד.

וויענער פרייזע.

ריבאל 17½ גולד. לייגאל 19½ גולד.

פעטראָלעאום 9¾ גולד.

שפיריטוס : פרוכט-שפיריטוס 46½—46¾ קר.

ווייצען, פערקויפט 35000 צטר. פרייזע אום עטוואס געשטיעגען. — באנאטער 88 פפד. 5.50 גולדען אב ראאב פער צאָלל-צענטנער.

קאָרן סלאָוואקישעס 80 - פפינדיג אב פלארישדאָרף 4.35 גולדען.

גערסטע סלאָוואקישע אב וויען 72-פפד. 3.40 גול. פער נאָרד עסטערייכישע מעטצען.

האפער אונגארישער אב וויען 48—51-פפד. 2,36 —2.48 גול' פער מעטצען.

קוקורוץ באטשקער אב וויען פער מעטצען 3.12 גול.

לאטטא-ציעהונג פאָם 28. נאָוועמבער 1874.
וויען 4 1 47 25 67

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער : מאיר בר"י רייז.

פרוכטפרייז-טאבעללע

פריכטע	קוואליטעטס' געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, באנאטער	85	4.65—4.75
″ ″	86	4.80—4.85
″ ″	87	4.85—4.90
″ ″	88	5.——5.10
″ ″	89	5.10—5.15
″ ″		
″ טהייס	85	4.80—4.90
″ ″	86	4.95—5.05
″ ″	87	5.10—5.20
″ ″	88	5.20—5.30
″ ″	89	5.30—5.35
″ ″	—	—.—.—
″ פעסטער בארען	85	4.75—4.85
″ ″	86	5.90 4.95
″ ″	87	5.——5.10
″ ″	88	5.15—5.25
″ ″	89	5.25—5.30
″ ″	—	—.—.—
″ ווייסענבורגער	85	4.85—4.95
″ ″	86	5.——5.10
″ ″	87	5.15—5.25
″ ″	88	5.30—5.35
″ ″	89	5.35—5.40
″ ″	—	—.—.—
		פער מעטצ'
קאָרן	80	3.70—3.75
גערסטע מאלץ	72	3.25—2.90
″ פוטטער	72	2.80—2.70
האפער	50	2.20—2.17
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	4.——3.95
אנדערע גאטטונג	צענטנער	3.90—3.85
הירזע	75	3.10—3.—

קורז-טאבעללע פאָם 28. נאָוועמבער.

באללען-מעהל

	פל	קר
נומער 0	24	10
″ 1	23	20
″ 2	22	30
″ 3	20	70
″ 4	19	—
″ 5	17	40
″ 6	14	50
″ 7	12	40
″ 8	10	60
″ 8½	8	50

געלד-קורז

	פל	קר
זילבער-אגיא	105	25
דוקאטען	5	25
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	8	91
נאפאלעאָנדאָר	8	91
פרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	63
רוסישע רובעל	1	55

לאָזע.

	פל	קר
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	138	25
דעטטא צו 50	129	—
1860-ער גאנצע לאָזע	109	—
דעטטאָ פינפטעל	113	75
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	102	75
1839 ראָטהשילד - לאָזע גאנצע	269	—
דעטטאָ פינפטעל	234	—
קאסא אנווייזונגען	23	75
קרעדיט-לאָזע	168	—
טריעסטער לאָזע פער 100 גולדען	107	—
טריעסטער לאָזע פער 50	53	—
דאָנוי-דאמפפשיפפאהרטס-לאָזע	90	75
פאלפי צו 40 גולדען	32	—

	פל	קר
פאלפי צו 40 גולדען ק. מ.	24	—
קלארי צו 40 ″ ″	26	25
סט. גענאיס צו 40 ″ ″	25	50
אָפנער צו 40 ″ ″	23	50
ווינדישגרעצער צו 20 גולדען ק. מ.	22	—
וואלדשטיין צו 20 ″ ″	22	50
קעגלעוויטש צו 10 ″ ″	13	—
רודאלפלאָזע צו 10 ″ ″	13	—
סטאניסלויער צו 20 ″ ″	15	25
אינסבריקער לאָזע	17	75
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	16	50
קראקויער לאָזע	16	—
טירקען לאָזע	53	75
דעטטא 120 פראנקס איינצאהלונגען	—	—
אונגארישע פרעמיען-לאָזע א 100 גולדען	81	—
דעטטא צו 50 גולדען	80	50
וויענער-לאָזע	102	50

ווערטה-פאפיערע.

	פל	קר
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	78	—
טעמעשוואר-באנאטער	77	—
זיעבענבירגישע	74	75
גאליציש	83	75
בוקאווינער	82	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	98	—
וויינצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאָנען	72	50
פעסטער שטראסען-באהן	255	—
אָפנער שטראסענבאהן	78	—
מוניציפאל-באנק	29	50
אנגלא-באנק I. עמיסיאָן	28	50
אונגארישע באָדען-קרעדיט	74	50
שפאר- אונד קרעדיט-פעראיין	55	50
אונגארישע קרעדיט-באנק	227	50

	פל	קר
פעסטער קאממערציאל-באנק	780	—
פעסטער געווערבע-באנק	360	—
פראנקא-אונגארישע	76	—
אינדוסטריע-באנק-אקציען	50	—
אָפנער קאממערציאל-באנק	167	—
לאנדעס צענטראל-שפארקאססע	83	—
אָפנער בירגערליכע	—	—
פעסטער ערסטע פאטערלענדישע	2350	—
פעסטער פארשטעדטישע	44	—
פעסט-אָפנער הויפטשטעדטישע	151	—
דעטטא צווייטע עמיסיאָן	—	—
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראָצענט	86	75
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פראָצענט	77	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראָצענט	85	75
דעטטא צו 6 פראָצענט	86	75
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	84	50
קעטטען-בריק-אקציען	84	50
נאָרד-אָסט-באהן	113	50
אלפאלד-פיומאנער	137	—
אונגארישע אָסטבאהן	53	50
טהייס באהן	191	25
זיעבענבירגער באהן אקציען	—	—
קאשוי-אָדערבערגער באהן אקציען	134	—
פראנץ-יאזעפ'ס באהן אקציען	184	—
קארל-לודוויג-באהן אקציען	239	50
לעמבערג-טשערנאוויטץ-יאסי באהן	143	—
קרעדיט-אקציען	232	75
באנק-	996	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS.

Budapest, 1874. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

*) אויך איין ראטה פֿיר גיצי. אין דעם גייסטליכען-בלאטטע „מאריאר אללאס" ערטהיילט איין גייסטליכער דעם פֿינאנצ-מיניסטער גיצי איינען ראטה, אויף וועלכע ווייזע ער פֿיעלע איינאהמען האבען קאָננטע, אָהנע דיא שטייער גאר זאָ שטארק צו ערהאָהען: 1) אין אנבעטראכט, דאס אונזערע יודען אומזאָנסט דיא עמאנציפּאציאָן ערהאלטען האבען, זאָ זאָללען זיא זיך הייטע דאנקבאר צייגען אונד אונזערע שולדען צאהלען (אויף דיעזע „המצאה" איזט שאָן בערייטס איין גייסטליכער געפֿאללען אונד האט זיך דאבייא דען קאָפּף צערבראָכען, וואס וויר בערייטס זיינער צייט מיטטהיילטען.) 2) דיא פֿיעלען אוים פּאָלען וויא היישרעקען נאך אונגארן איינוואנדערנדען יודען מיט איהרער שווארצען קאפֿטאנ-בעקליידונג זאָללען פֿיעל פּלאטצגעלד צאהלען. — 3) דיא איזראעליטען, וועלכע זיך אים יאהרע 1866 ביים פּרייסיש-עסטערייכישען קריעגע אן פּפֿערדע- אונד האפֿער-ליפֿערונג בערייכערטען, זאָללען 10 פּערצענט איהרעס גראָססען געווינעס דעם פֿאטערלאנדע געבען. 4) דיא גאָטטעסלעסטערער זאָללען איין בעדייטענדעס שטראפֿגעלד צאהלען. דער בויער צאהלט פֿיר איינע לעסטערונג גאָטטעס איינען גולדען, דער געבילדעטע צעהן גולדען אונד דער מאגנאט 200 גולדען — אונד דיעזעס ווירדע זאָראנן מילליאָנען איינטראגען. — 5) איין פּאאר, וועלכעס אונפֿערהייראטעט מיט איינאנדער לעבט, אָדער איין פּאאר, וועלכעס אויף דעם וועגע דער ציוויל-עהע געהייראטעט האט, זאָלל שטארק בעשטייערט ווערדען — — אונד זאָ ווערדען מעהרערע דערארטיגע פּונקטע אויפֿגעצעהלט. דיא לעטצטען צווייא פּונקטע קיממערן אונס ניכט; וואס אבער דיא ערסטען 3 פּונקטע בעטריפֿפֿט, זאָ זינד וויר שאָן דאראן געוואָהנט, דאס אללעס צו דען יודען אויסגעהען מוס. דיא יודענפֿיינדע זאגטען עס יא צו אָפֿט: „וויר וואָללען ניכט צאהלען, דיא יודען זאָללען איהרען ביטעל הערהאלטען, זיא האבען גענוג געלד!" אבער אם וועניגסטען זאָללטען דיא גייסטליכען מיט איינעם זאָלכען ראטהע אויפֿטרעטען, דא אללע פֿריידענקער אין אונגארן איין פֿערלאנגען דארנאך טראגען, דאס מאן דיא פֿיעלען קירכען-גיטער דער גייסטליכקייט פֿערקויפֿע אונד מיט איהנען דיא שטאאטס-שולדען צאהלע — אונד וואהרליך דיעס ווירדע דעם שטאאטע מעהר איינטראגען אלס יענע אין דען 5 פּונקטען אויפֿגעצעהלטען שטראפֿגעלדער

*) אויסצייכנונגען פֿיר לעהרער. דעם געוועזענען דירעקטאָר דער היעזיגען איזראעליטישען נאָרמאל-שולע, הערין סאלאמאָן קאָהן, איזט פֿאָן זיינער מאיעסטעט דעם קאָניגע אלס אנערקעננונג זיינער 51 יעהריגען ווירקזאמקייט אין גאָלדענעם פֿערדיענסט-צייכען פֿערליעהען וואָרדען. — דער לעהרער וואָלף ווייס, וועלכער מעהר אלס 30 יאהרע אן דער היעזיגען איזראעליטישען שולע ווירקטע, וואורדע יעטצט אין רוהעשטאנד פֿערזעטצט אונד בעציעהט ווייטער זיין יאהרעס-געהאלט פֿאָן 900 גולדען, איינע יעהרליכע פּענזיאָן פֿאָן 400 גולדען אונד נאָך איינע פּענזיאָנס-צולאגע פֿאָן 500 גולדען, וואס איהם דיא געמיינדע אין איינעם זעהר שמייכעלהאפֿטען דאנקעס-שרייבען בעקאננט געמאכט האטטע. עס איזט ליידער איינע זעלטענהייט, דאס דיא בראווע אונד פֿלייסיגע ווירקזאמקייט דער לעהרער אירגענד איינען דאנק פֿינדעט.

*) קאָנגרעס דער איראָפּעאישען מעכטע אין פּעטערסבורג. דער קאָנגרעס, וועלכער פֿאָריגען זאָממער פֿאָן דען פֿערטרעטערן דער אייראָפּעאישען רעגיערונגען אין בריססעל אבגעהאלטען וואורדע, אום מאנכע רעגעלן אונד מאנכע פֿערבעססערטע אנאָרדנונגען אים קריעגע צו טרעפֿפֿען, ווירד נון אים מאָנאטע יענער אין פּעטערסבורג פֿאָרטגעזעטצט ווערדען.

*) איין וויטץ פֿאָן ביסמארק. אין איינער רייכסטאגס-זיטצונג האטטע זיך ביסמארק דאריבער בעקלאגט, דאס פֿאָן דען פֿיעלען שטייערן, ביז זיא אין דיא רייכס-קאססא געלאנגען, זעהר וועניג ווירד, דא אין יעדער האנד, דורך וועלכע דיא שטייערן געהען, עטוואס קלעבען בלייבט. — אבענדס ליעס פֿירסט ביסמארק איין גאסטמאהל געבען אונד דא ער יעדען טאג דירעקט פֿאָן מינכען איין שאָנעס פֿאססעל ביער בעקאָממט, זאָ שטעהט דאס אימער אויף דעם טישע אונד ביסמארק צאפֿפֿט עס זיך זעלבסט אין דאס גלאז. ביים אבצאפֿפֿען בעמערקטע ביסמארק, דאס מאן שאָן פֿאָן דעם פֿאססעל עטוואס אבגעצאפֿפֿט האטטע אונד ער זאגטע דאהער צו זיינען גאָסטען: „זעהען זיא מיינע הערען, זאָגאר דיעזעס פֿאססעל האט מאן אויף דעם וועגע פֿאָן מינכען היעהער ניכט אונאנגעצאפֿפֿט געלאססען!" (וויר האבען איינמאל איינען דעראַרטיגען וויטץ בעססער ערצעהלען געהאָרט: אלס דער קאיזער איינעם אבענדס ביים נאכטמאהלע מיט זיינען פֿיעלען מיניסטערן גענעראלען אונד האָפֿלייטען אויף איינע זאָלכע ווייזע געזעססען איזט, דאס דיא ניעדערער געשטעללטען אונטען אונד דיא האָהער געשטעללטען אימער האָהער אונד נעהער צום קאיזער געזעססען זינד, דא בראכטע דער האָף-נארר איינען גראָססען שנעע-באללען הערין אונד גאב איהן ערסט דעם אונטען זיטצענדען. דיעזער גאב דען באללען אין דיא האנד דעם האָהערען אונד דיעזער וויעדער ווייטער דעם האָבסטען. דער שנעע-באללען וואורדע אין דען ווארמען הענדען אימער קליינער אונד ביז ער צום קאיזער קאם, איזט דאפֿאָן קוים עטוואס געבליעבען. דארויף זאגטע דער האָף-נארר: „מאיעסטעט! וויא מיט דיעזעם שנעע-באללען, וועלכער היער דורך אללע הענדע געגאנגען איזט, זאָ איזט עס אויך מיט דען שטייערן, ביז זיא פֿאָם אונטערסטען שטייער-אמטע ביז צור האנד אייערער מאיעסטעט געלאנגען, בלייבט דאפֿאָן ניכטס.")

*) אוים דעם בערלינער רייכסטאג. אין דעם בערלינער רייכסטאגע זיטצען אויך דיא פֿראנצאָזישען דעפּוטירטען אוים עלזאס-לאָטהרינגען, וועלכע דעם פֿירסטען ביסמארק פֿיעלעס צו שאפֿפֿען געבען אונד איהם פֿאָרטוועהרענד ביטטערע פֿאָרווירפֿע מאכען. וויא אונזערע לעזער וויססען, געהאָרטען עלזאס אונד לאָטהרינגען ביז 1871 אן פֿראנקרייך, וועלכע נון מיט געוואלט אן דייטשלאנד געריססען וואורדען. וואס וואונדער אלזאָ ווענן זיך דיא פֿראנצאָזישען איינוואָהנער דיעזער ערּאָבערטען פּראָווינצען, מיט איהרער נייען דייטשען רעגיערונג ניכט בעפֿריינדען קאָננען? — אין דער בערלינער רייכסטאגס-זיטצונג פֿאָם 30. נאָוועמבער אנטוואָרטעטע ביסמארק אויף דיא פֿאָרטוועהרענדען העטצערייען דער עלזאס-לאָטהרינגער דעפּוטירטען פֿאָלגענדעס: „וויר אים דייטשען רייכסטאגע האבען מיט דעם דייטשען רייכע צו טהון, ניכט דאס וויר אונס פֿאָרטוועהרענד מיט עלזאס-לאָטהרינגען אבגעבען זאָללען. וויר וואורדען אים יאהרע 1870 פֿאָן פֿראנקרייך צום קריעגע הערויסגעפֿאָרדערט אונד אונזער קריעג וואר אלזאָ נור איין פֿערטהיידיגונגס-קריעג. וויר האבען געזיעגט אונד האבען עלזאס אונד לאָטהרינגען פֿיר דאס דייטשע רייך גענאָממען. ניכט פֿיר עלזאס-לאָטהרינגען האבען אונזערע סאָלדאטען איהר בלוט פֿערגאָססען, זאָנדערן פֿיר דייטשלאנד! אין עלזאס-לאָטהרינגען ערוואַרטעט מאן נאָך אימער איינע הילפֿע פֿאָן דער רעגיערונג אין פּאריז אונד פֿאָם פּאפּסטע אין ראָם. איך וואָללטע וואָהל פֿיר עלזאס-לאָטהרינגען איינען בעזאָנדערן לאנדטאג געבען, אבער איך זעהע, דאס דיעזען לייטען ניכט צו טרויען איזט. איין זאָלכער לאנדטאג ווירדע אימער אויפֿוויעגלען אונד העטצען, אונד דאס ענדע דאפֿאָן ווערע איין קריעג! — זעלבסט אין דען עלזאס-לאָטהרינגער שולען בעשטרעבט מאן זיך דיא קינדער צו פֿערדוממען, איהרע ליעבע פֿיר דען פּאפּסט צו געווינען אונד זיא געגען דייטשלאנד צו העטצען; דאס מוס אנדערס ווערדען אונד אללע פֿאָרווירפֿע אונד דראָהונגען ווערדען מיך פֿאָן מיינעם פּלאנע ניכט אבשרעקען אונד אבבריינגען. דאס יעטציגע געשלעכט אין עלזאס-לאָטהרינגען איזט אונס געהעסיג אונד וויר מיססען וועניגסטענס פֿיר דאס צוקינפֿטיגע געשלעכט, נעמליך פֿיר דיא דאָרטיגען קינדער, זאָר-

---

קאָממען; איך שטעהע ערסט דאָרט, וואָ מאן אללע רעליגיאָנען עהרט אונד שעטצט אונד וואָ מאן יעדען אין זיינעם גלויבען זעליג ווערדען לאסט. עס וועהרע טרויריג אום דיא בילדונג, ווענן זיא אימער צום אונגלויבען פֿיהרען זאָללטע; מאן ניכט דאנן דער בילדונג איין שלעכטעס צייגניס, ווענן מאן זאגט, דאס זיא צור פֿערניכטונג דעם רעליגיאָזען געפֿיהלעס פֿיהרט. איך פֿירכטע נגעדיגע פֿרויא, דאס זיא אויך מיך פֿערלאכען אונד פֿעראכטען ווערדען, דענן איך מוס איהנען געשטעהען, דאס איך אין מיינער רעליגיאָן פֿראָמם בין, איך ווערדע יעדען זאָננטאג אין דיא קירכע געהען אונד מיינע רעליגיאָזען געברייכע האלטען."

„אונד ווארום האבען זיא דאָך גליך אם ערסטען אבענד דען שמוק פֿאָן איהרעם האלזע ענטפֿערנט?"

„וויל דיעס ניכט זיין מוס! מיין ברודער האט מיר פֿיר דיעזעס הויז פֿאָלגענדע לעהרע מיטגעגעבען: דאָרט, וואָ מיינע קאטהאָלישען צערעמאָניען ניכט זיין מיססען אונד וויא דאס יידישע אויגע בעליידיגען, דא זאָלל איך מיינע צערעמאָניען אבלעגען; אבער מיין קירכען-גאנג אונד מיין פֿאסטען אם כארפֿרייטאג, וואס מיר פּפֿליכט אונד געבאָט איזט, קאנן יא דאס יידישע אויגע ניכט בעליידיגען!"

„יא, איהר ברודער! אך, איך פֿערגאס גאנץ דאראן, דאס איהר ברודער איין פּפֿאפֿפֿע (גייסטליכער) איזט, וועלכער דיא רעליגיאָן צו זעלבסט-זיכטיגען צוועקען מיסברויכט. פֿאָר צייטען אלס נאָך דיא פּפֿאפֿפֿען דיא אָבערהערשאפֿט האטטען, דא זאגטען זיא, דאס נור איהרע רעליגיאָן אללין זעליג מאכט, דיא אנדערסגלייביגען ווארדען בייא איהנען אלס קעטצער פֿערדאממט אונד פֿערבראננט; הייטע אבער, וואָ זיא ניכטס מעהר מיט געוואלט נעגען דיא אנדערס-גלייביגען פֿאָרנעהמען קאָננען, דא וואָללען זיא עס מיט ערהייכעלטער גיטע פֿערזוכען אונד זאגען: אכטעט אונזערע רעליגיאָן זאָ וויא וויר דיא אייעריגע אין רוהע לאססען! דאס הייסט נאָך איינעם אונגארישען שפּריכווארט: „שלאגסט דוא ניכט מיינען יודען, זאָ שלאגע איך ניכט דיינען יודען!" דאס איזט דיא נייעסטע פּפֿאפֿפֿען-ווירטהשאפֿט! איבריגענס בריכען זיא זיך ניכט צו בעליידיגען, אונזערע פּפֿאפֿפֿען זינד אויך ניכט בעססער!"

„גנעדיגע פֿרויא! ווענן דאס דיא נייעסטע פּפֿאפֿפֿען-ווירטהשאפֿט איזט, דאס זיך דיא רעליגיאָנס-גענאָססענשאפֿטען געגענזייטיג אכטען אונד מאן גיעמאנדען מעהר צווינגט, עטוואס צו טהון, וואס געגען זיין רעליגיאָזעס געוויססען איזט, דאנן גנעדיגע פֿרויא — ענטשולדיגען זיא מיינע געגענ-בעמערקונג — דאנן איזט דיעזע ווירטהשאפֿט איינע דער שאָנסטען אונד ערהאבענסטען, וועלכע נור דאנן דורך געגענזייטיגע פֿערשטענדיגונג דאצו פֿיהרען קאנן, דאס איינסט אללע מענשען דער ערדע נור איינען איינציגען גאָטט אנבעטען ווערדען!"

„לעזען זיא נור דיעזען ראָמאן דא! (זאגטע דיא פֿרויא אין איינעם טאָנע, וויא איינער, וועלכער ניכטס בעססערעס צו אנטוואָרטען וויים) לעזען זיא נור אונד זיא ווערדען זעהען, דאס קיינעם פּפֿאפֿפֿען צו טרויען איזט. אללע זינד עלענדע הייכלער אונד בעטריגער!"

„אויך מיין ברודער?"

„אויך איהר ברודער! איזט ער קיין פּפֿאפֿפֿע? איך וויל זיא דאמיט ניכט בעליידיגען, דענן איך זאגע דיעס אויך געגען מיינען איינענען פֿאטער. אויך ער וואר ראבבינער אונד האטטע אללע זיינע קינדער פֿערשטאָססען, וויל זיא דייטשע ביכער געלעזען האבען!"

דעם גוט ערצאָגענען מעדכען האטטע עס בייא דיעזעם געשפּרעכע צו שוידערן אנגעפֿאנגען. איינע פֿרויא, וועלכע איהרע רעליגיאָן אונד איהרען איינענען פֿאטער פֿערשפּאָטטעט אונד פֿעראכטעט, איזט דיא ניכט געפֿעהרליכער אלס איינע שלאנגע? איין וויב, וועלכעס דען מאנן וועגען זיינער פֿראָממיגקייט פֿערלאכט אונד קיינע ליעבע בעזיטצט; איין וויב, וועלכעס קיינען גלויבען אונד קיינע האָפֿפֿנונג פֿיר דאס יענזייטיגע האט — איזט דאס ניכט איין וואהרעס אונגעהייער? ווענן עס איין קינד דורך דאס לעזען דייטשער ביכער זאָ וויים בריינגען קאנן, דאנן איזט איין פֿאטער אים רעכטע, ווענן ער עס פֿערשטאָססט! — דיעס אללעס איבערלעגטע דאס מעדכען אונד וואָללטע נאָך אם זעלבען טאגע דאס הויז פֿערלאססען; אבער דער קליינע היינריך, וועלכער אלס שטוממער צוהאָרער דיעזעם געשפּרעכע לוישטע, זאה מיט זיינען בלויען אויגען דאס מעדכען נאר צו ליעבעפֿאָלל אן, זיא וואוסטע עס זעלבסט ניכט, וויא עס אום זיא וואר. אבער עס קאם איהר פֿאָר, אלס אָב דיא אויגען דעם קינדעס געשפּראָכען העטטען: „פֿערלאססע מיך ניכט, זאָנסט בלייבע איך עוויג שטוממ!"

דאס מעדכען וואר פֿראָה, דאס אינצווישען דיא ביידען מעננער פֿאָן דער סינאגאָגע נאך הויזע קאמען, וואָדורך דיעזעם ליידיגע געשפּרעך איין ענדע גענאָממען האטטע.

טאגס דארויף פֿערלאנגטע דיא גובערנאנט איינען קורצען אורלויב אונד זיא פֿוהר דירעקט נאך וויען צום הערין דר. דייטש, וועלכער זיך אלס דירעקטאָר דער וויענער איזראעליטישען טויב-שטוממען-אנשטאלט איינען גראָססען רוף ערוואָרבען האטטע.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

ד י א ה אָ נ ו ו ע ד - א ר מ ע ע.

ארם אונד דאבייא נאָך שטאָלץ צו זיין, איזט דאס לעבערליכסטע אין דער געזעללשאפֿט — אונד דאָך בעגעהען פֿיעלע אונגארן זאָלכע לעבערליכקייטען. פֿאָר איינינען מאָנאטען האבען דיעזע שטאָלצען געשריעען: „אללע מיניסטער מיססען שפארען, נור ניכט דער אונטעררייכטס- אונד האָנוועד-מיניסטער!“ דאס נון דער אונטעררייכטס-מיניסטער ניכט שפארען זאָלל אונד ניכט שפארען דארף, איזט אונס עהער איינלייכטענד, דיא פֿאָלקס-שולען מיססען אויך בייא דער גראָססטען געלד-נאָטה ערהאלטען ווערדען, וועגן ניכט ווייעדער דיא אונגארישע יוגענד אלס אונגעבילדעט ערצאָגען ווערדען זאָלל; אבער ווארום מאן ניכט מיט דען קאָסטען דער האָנוועד-ארמעע שפארען דארף, דאס בעגרייפֿען וויר ניכט! וועגן וויר אונס אויך אין דער גראָססטען נאָטה בעפֿינדען, זאָ שאדעט דיא בילדונג דורכאויס ניכט, אים געגענטהייל! „אללעס איזט גוט צו וויססען“ זאגט איין אלטעס שפריכוואָרט! אבער בייא דער ה אָ נ ו ו ע ד - ארמעע איזט יא הערר שעדעני פֿאָללקאָממען אים רעכטע!? וועגן ער זאגט: „וואס ניטצט אונס דיא שאָנסטע האָנוועד-ארמעע, וועגן וויר באנקעראָטט ווערדען?“

וועגן איין פֿאמיליען-פֿאטער טראָטץ זיינער ארמוטה אללעס פֿיר דיא ערציעהונג אונד הערראנבילדונג זיינער קינדער פֿערווענדעט, זאָ איזט דאס זעהר שאָן אונד לאָבענסווערטה; אבער וועגן ער זיך בייא זיינער ארמוטה נאָך פֿיעלע אויפֿגעפוטצטע דיענער צור בעוואכונג זיינעס הויזעס האלט, זאָ איזט דיעס לעבערליך.

דיא האָנוועד-ארמעע וואר היער ביז יעטצט איין „רירה' מיך ניכט אן!“ קיינער געטרויטע זיך דיא אנצאהל דער מאנגשאפֿט אָדער דיא סוממע דער אויסגאבען צו פֿערמינדערן, דענן דיא איבערטריעבענען פֿאטערלאנדס-פֿריינדע פֿערלאנגטען איינע אונגארישע ארמעע צום שוטצע דער זעלבסטשטענדיגקייט אונזערעס פֿאטערלאנדעס, אונד ווער זיך געגען דיא האָנוועד איין וואָרט צו שפרעכען געטרויטע, וואר איין פֿערראָטהער.

איינינע דעפוטירטע האבען אָפֿט דאריבער געקלאגט, דאס אונגארן צוויא ארמעען ערהאלטען מוס, נעמליך דיא געמיינזאמע עסטעררייך-אונגארישע אונד דאנן ווייעדער דיא איינענע האָנוועד-ארמעע; דיא אייסערסטע-רעכטע פֿערלאנגטע בלאָס איינע גוטע געמיינזאמע ארמעע, דיא לינקע פֿאָרדערט בלאָס איינע שטארקע אונגארישע ארמעע אונד אום דיעזען ביידען פֿארטייען נאכצוגעבען האט דיא רעכטע איינע טהייערע געמיינזאמע אונד איינע טהייערע האָנוועד-ארמעע איינגעפֿיהרט. וואס וואָהל אין דען גוטען צייטען נאָך ניכט זאָ שטארק געשפירט ווארדע; אבער יעטצט אין דער געלד-נאָטה קאָממט מאן צור איינזיכט, דאס דיעזעס דאָך איין וועניג צו פֿיעל איזט.

אין דען דיעסוואָכענטליכען זיטצונגען דער רייכסטאגס-קאָממיסיאָן איזט נעמליך צווישען דעם האָנוועד-מיניסטער אונד דען קאָממיסיאָנס-מיטגליעדערן איין גראָסער שטרייט וועגען דער אויסגאבען דער האָנוועד-ארמעע ענטשטאנדען. דיא קאָממיסיאָן האט פֿאָללע אנדערטהאלב מילליאָנען גולדען פֿאָן דען אויסגאבען דיעזער ארמעע געשטריכען — אונד דער האָנוועד-מיניסטער ערקלערטע, דאס בייא דיעזען פֿערמינדערטען אויסגאבען דיא האָנוועד-ארמעע ניכט ערהאלטען ווערדען קאָננע. באלד ווירד נון דיעזע אנגעלעגענהייט אים רייכסטאגע צור פֿערהאנדלונג קאָממען אונד מאן איזט דא אויף גראָסע שטרייטיגקייטען געפֿאסט.

אויס דער גרונד-שטייער-קאָממיסיאָן.

אין דער זיטצונג דער גרונד-שטייער-קאָממיסיאָן ווארדען פֿאָלגענדע פונקטע אויפֿגעשטעללט: 1) זאָללען אללע גרונדשטיקע, וועלכע ביזהער אלס אונפֿרוכטבאר איינגעשריעבען ווארען אונד אינצווישען פֿרוכטבאר געמאכט ווארדען, וויא אויך דיאיעניגען גרונדשטיקע, וועלכע אין דען לעטצטען יאהרען אן פֿרוכטבארקייט צוגענאָממען האטטען, מיט איינער ענטשפרעכענדען פֿערהעלטניסמעסיגען שטייער בעלאסטעט ווערדען. 2) זאָלל יעדער גרונדבעזיטצער, ביז דער שטאאט צייט אונד געלד האבען ווירד, איהם נאכצומעססען אונד נאכצורעכנען, פֿאָרלייפֿיג זעלבסט דיא גראָסע אונד דיא פֿרוכטבארקייט זיינער פֿעלדער איינבעקעננען. וועגן יעמאנד צום ביישפיעל 10 יאָך פֿעלדער האט, פֿאָן דענען 5 יאָך אלס זומפֿע אונד 2 יאָך אלס וויעזען אים אלטען גרונד-שטייער-בוכע פֿערצייכנעט שטעהען, וועלכע אבער אינצווישען גוטע געטריידעפֿעלדער ווארדען, זאָ מאג דיעס דער בעטרעפֿפֿענדע זעלבסט איינבעקעננען. — 3) ווירד דאנן דער שטאאט נאכרעכנען אונד נאכמעססען. דאנן ווירד דער בעטרעפֿפֿענדע גרונדבעזיטצער ענטוועדער נאָך דארויף צאהלען מיססען, וועגן ער צו וועניג אנגעזאגט, אָדער נאָך הערויסבעקאָממען, וועגן ער צו פֿיעל אנגעגעבען האטטע. 4) זאָללען דיאיעניגען פֿעלדער, וועלכע אן דען אייזענבאהנען ליעגען, וואָדורך דאס געוואכסענע לייכטער פֿערפֿיהרט ווערדען קאנן, וויא אויך דיאיעניגען פֿעלדער, וועלכע אין דען לעטצטען יאהרען וואססער-פֿרייא געמאכט ווארדען, מיט איינער ערהאָהטען שטייער בעלאסטעט ווערדען.

דיעזע פֿיער פונקטע ווארדען אבער נאָך ניכט דורכבעראטהען אונד דאהער אויך נאָך ניכט אנגענאָממען. דיא אננאהמע אָדער ניכט-אננאהמע דיעזער פונקטע ווערדען וויר צור צייט מיטטהיילען.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (ד ע ר ק אָ נ י ג) ווירד הייטע אין דער אָפֿנער בורג אויידיענצען ערטהיילען אונד ווירד שאָן מאָרגען נאָך וויען רייזען, אום דער צווייטען פריפֿונג דעם קראָנפּרינצען בייצו-וואָהנען.

* (ד י א פֿ אָ ר ב ע ר י י ט ו נ ג ע ן צ ו ד ע ן נ י י ע ן וו א ה ל ע ן) ווערדען שאָן יעטצט געמאכט. דער מיניסטער דעם אינגערן האט בערייטס אן אללע קאָמיטאטס-בעהאָרדען איין שרייבען געריכטעט, דאס מאן צור וואהל דער צענטראל-אויסשיססע אויף גרונד דעם נייען וואהלגעזעטצעס פֿאָרבערייטונגען מאכען זאָלל. אין דער צייט פֿאָם 15 ביז צום 22 דעצעמבער זאָלל איבעראלל דער צענטראל-אויסשוס פֿיר דיא רייכסטאגס-וואהלען צוזאממענגעשטעללט זיין אונד הערנאָך זאָללען אללע דיאיעניגען בירגער קאָנשקריבירט ווערדען, וועלכע נאָך דעם נייען וואהל-געזעטצע דאס וואהלרעכט בעזיטצען. דאס פֿערצייכניס דער וועהלער מוס רעכטצייטיג פֿאָרגענאָממען ווערדען.

* (א ו נ ג א ר י ש ע פֿ ל ו י ז ע ן.) הערר נ י צ י האט גאנץ רעכט דאמיט, דאס ער איינע פֿלויזען-שטייער (לוקסוס-שטייער) איינפֿיהרען וויל, אום דאמיט דען אונגארישען לוקסוס אבצושוועכען. פֿאָר איינינען יאהרען וואָללטען מעהרערע אונגארישע מאגנאטען פֿאָן איינינען רייכען לייטען אויס האָללאנד איינע גראָסערע אנלייהע אויפֿנעהמען אונד מאן האט דאהער דיעזע רייכען האָללאנדער צור רייזע נאָך פעסט איינגעלאדען. זיא קאמען אויך אונד דיא אונגארישען מאגנאטען ליעסען איין גראָסארטיגעס גאסט-מאהל הערשטעללען, וואָ דיא זעלטענסטען אונד טהייערסטען שפייזען צו טישע געבראכט ווארדען, דאמיט דיא האָללאנדער זעהען זאָללען, וויא רייך דיא אונגארישען מאגנאטען זיין. אבער גלייך טאגס דארויף זינד דיא האָללאנדער שנעלל נאָך הויזע געפֿאהרען אונד ליעסען דען מאגנאטען איינען בריעף צוריק, אין וועלכעם עס הייסט, דאס מאן זאָלכען לייטען, וועלכע זאָ פֿיעלע איבערפֿליססיגע אויסגאבען מאכען אונד איינען זאָלכען לוקסוס אין דען שפייזען ענטפֿאלטען, קיין געלד לייהען דארף, דא נור פֿערשווענדער זאָלכע מאהלצייטען בערייטען קאָננען.

פֿאָלליעטאָן.

צ י ו ו י ל - ע ה ע.

(I-טע פֿאָרטזעטצונג.)

דיא האָכ-געבילדעטע מאדאמע קארפֿונקעל שעמטע זיך נעמליך פֿאָר איהרער איינענען גובערנאנט, וויל מאן בייא איהר ניכט בלאָס-קאָפֿפֿיג שפייזט. זיא וואָללטע וואָהל איהרען מאגן בישטען, איהר צו ליעבע, ווענינסטענס הייטע, דאס ערסטע מאל אָהנע קאָפֿפֿ-בעדעקונג צו שפייזען אונד קיינע צערעמאָניען צו מאכען; אבער איהר מאגן האטטע הייטע פֿיר דיעזען אבענד געגען איהרע ערווארטונג צו פֿיעלע אורזאכען אום ניכט גוט געלוינט צו זיין אונד זיא געטרויטע זיך דאהער ניכט, צו איהם מיט זאָלכער בישטע צו קאָממען.

זיא גינג דאהער אינס נעבענצימטער צור גובערנאנט אונד זאגטע: „פֿריילין! וויר געהען צום שפייזען; איך ווילל זיא נור דארויף אויפֿמערקזאם מאכען, דאס מיין הערר געמאהל וואָהל זעהר פֿריינדליך אונד גוטהערציג, אבער איין בינאָטטישער יודע איזט!“

„אָ, גנעדיגע פֿרויא, איך ביטטע! דער גנעדיגע איזט הערר אים הויזע אונד איך בין זיינע דיענערין אונד וויא דירפֿטע מיך זיינע רעליגיאָן שעניערען? ענטשולדיגען גנעדיגע פֿרויא, וועגן איך מיר איינע בעמערקונג ערלויבע: א י ך א כ ט ע י ע ד ע ר ע ל י ג י אָ ן!“

דיא פֿרויא פֿיהרטע נון דיא גובערנאנט אין דאס שפייזעצימער אונד וואָללטע זיא דא מיט איינער לענגערן אנשפראכע פֿאָרשטעללען. אבער דיא גובערנאנט מאכטע אללע דיעזע פֿאָרשטעללונגען מיט איינינען וואָרטען אב. אינדעם זיא זיך זעלבסט אויף דיא איינפֿאכסטע ווייזע דעם הערדן אלס דיא דיענערין אים הויזע פֿאָרשטעללטע.

טראָטצדעם דיא ביידען ברידער ניכט אין בעססער לוינע ווארען, מאכטע דאס אויפֿטרעטען דיעזעס מעדכענס אויף זיא דען בעסטען איינדרוק. הערר איגנאטץ קארפֿונקעל ערצעהלטע עס שפעטער זיינעם יינגערן ברודער, דאס גראדע זאָ זיינע פֿרויא אלס מעדכען אויסגעזעהען האטטע, אלס ער בייא איהר אויף דיא בעשויא וואר אונד מאן זיא איהם צום ערסטען מאלע פֿאָרשטעללטע. דאס מעדכען צייגטע ניכט דיא מינדעסטע שיכטערנהייט אונד בענאהם זיך גאר ניכט וויא איינע פֿרעמדע, וועלכע הייטע אנגעקאָממען וואר. זאָנדערן וויא איינע, וועלכע שאָן זייט איהרער געבורט צור פֿאמיליע געהאָרט. נאמענטליך דאס שטוממע קינד האטטע זיא זעהר ליעב געוואָננען אונד וואָללטע גאר ניכט פֿאָן איהרער זייטע וויכען. אינדעם אויך דאס מעדכען פֿאָם ערסטען אויגענבליקע אן, דעם אונגליקליכען קינדע דיא הערצליכסטע טהיילנאהמע בעצייגטע.

בייא טישע וואָללטע נון דער הויזהערר דאס מעדכען אנשפרעכען, אום זיך ניכט מירריש צו צייגען אונד אום אויך ווענינסטענס איהרע הערקונפֿט צו ערפֿאהרען. אבער אלס ער אויף דאס מעדכען בליקטע, וואר איהם דאס עססצייג אויס דער האנד געפֿאללען. —

דאס מעדכען האטטע נעמליך איין גראָסעס שווארצעס קרייץ אויף דעם האלזע, וועלכעס זיא אלס שמוק געטראגען האטטע.

דיא גובערנאנט בליקטע אויף דאס שטוממע קינד. אלס אָב זיא עס אום דיא פּלאָטצליכע אויפֿרעגונג זיינעס פֿאטערס בעפֿראגען וואָללטע — אונד זיעהע! דאס קליינע קינד מאכטע איין זאָלכעס צייכען, אלס אָב עס זיך פֿאָם האלזע עטוואס הינונטערווערפֿען וואָללטע — דיא גובערנאנט פֿערשטאנד עס אונד דער „צלם“ וואר פֿערשוואונדען!

II זאמסטאג פֿאָרמיטטאגס.

אם זאמסטאג פֿאָרמיטטאגס, אלס עבען דיא ביידען מעננער אין דער סינאגאָגע ווארען, ליעס פֿרויא קארפֿונקעל איהרע נייע גובערנאנט אין איהר לעזע-צימער רופֿען, אום איהר געזעללשאפֿט צו לייסטען.

„נון זיא האבען ניכט מעהר דאס דינג דאָרט אויף דעם האלזע? דאס וואר ווירקליך געסטערן אבענד אויסעראָרדענטליך קלוג פֿאָן איהנען. דאס זיא דאס דוממע צייג פֿערשווינדען ליעסען; בייא מיינעם פֿראָממען געמאהל האבען זיא דאדורך זעהר פֿיעלעס געוואָננען. ער פֿראגטע מיך שאָן געסטערן אבענד בייא איהרעם וועגגעהען, ווארום זיא אלס פֿרעמדע זיין רעליגיאָנס געפֿיהל יא בעריקזיכטיגען אונד איך ניכט? אבער אויך מיינע אכטונג האבען זיא דאדורך ערוואָרבען, דאס זיא דיעזע איהרע קאטהאָלישען צערעמאָניען אבווערפֿען. דענן מיר איזט איין בינאָטטער קאטהאָליק עבענזאָ פֿערהאסט וויא איין בינאָטטער יודע — אונד נאמענטליך איין פֿראָממער געבילדעטער קאָממט מיר פֿאָר, וויא איין וואָלף אים שאָפֿס-פֿעלצע; ביידע זינד עלענדע הייכלער!“ (דיעס וואר דיא ערסטע אנשפראכע דער פֿרויא צור דער הייננעטרעטענען גובערנאנט.)

„גנעדיגע פֿרויא! (ערווידערטע דיא גובערנאנט) איך מיססטע איינע עלענדע ליגנערין אונד הייכלערין זיין. וועגן איך איהנען ניכט גלייך איינגעשטעהען זאָלל, דאס וויר אין דיעזעם פונקטע גאנץ ענטגעגענגעזעטצטער אנזיכט זינד. זיא פֿערלאכען אללע רעליגיאָנען, זיא האבען פֿיעלעס געלערנט אונד געלעזען. איך אבער בין מיט מיינעם גייסטע נאָך ניכט זאָ וויט גע-